

Innspill i forbindelse med koronasituasjonen

Ny koronalov

NOAS er kritisk til forslaget til ny koronalov¹, som vil gi regjeringen vidtrekkende fullmakter og tilsidesette normale høringsprosedyrer og demokratisk stortingsbehandling. Loven skal hastebehandles i Stortinget i en situasjon preget av frykt og behov for å vise handlekraft. Vi deler professor Hans Petter Gravers bekymring om loven:

«Det problematiske er at i en situasjon alle opplever som farlig, er alles dømmekraft koblet ut. Historien viser at det som først svikter, er rettssikkerheten og beskyttelsen av enkeltindivider. Det kan vi risikere her.»²

Sikre folkeretten ved ethvert tiltak:

Forslaget til ny koronalov, gir regjeringen særdeles vide fullmakter. Loven kan føre til brudd på folkeretten. I forbindelse med lovforslaget, skriver regjeringen:

...Det kan imidlertid ikke utelukkes at det i akutte tilfeller kan bli nødvendig å gi forskrifter som på visse punkter avviker fra det som følger av Norges folkerettslige forpliktelser. Dersom det på et punkt skulle oppstå en klar konflikt mellom en forskrift vedtatt av Kongen og den folkerettslige forpliktelsen, vil forskriften gå foran.³

Det er bekymringsfullt at regjeringen får fullmakt til å sette folkeretten til side. Flere juss-eksperter er svært kritiske til den nye loven.⁴

Koronaloven åpner for rask innføring av nye tiltak uten ordinær utredning og høring. Regjeringens utredning av nye tiltak sviktet allerede før koronakrisen. En nylig evaluering bekreftet NOAS' erfaring: Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) mener blant annet "at det i stor grad kun er positive virkninger av tiltakene som vurderes. Negative virkninger er stort sett fraværende i utredningene". DFØ mener korte frister og politiske føringer er de viktigste årsakene til mangelfulle utredninger.⁵

NOAS frykter at regjeringen vil innføre nye hastetiltak uten nødvendig utredning av folkerettslige forpliktelser. Det blir da svært krevende for Stortinget å føre kontroll med regjeringens tiltak.

Folkeretten legger grunnleggende skranker for hvordan mennesker skal behandles. Den er til for å sikre barn og voksne grunnleggende rettigheter, også i vanskelige situasjoner. NOAS ber regjering og Storting innstendig om å vurdere Norges internasjonale forpliktelser ved alle tiltak som innføres. Vi ber regjering og Storting sikre at asylsøkeres og flyktningers grunnleggende rettigheter blir ivarettatt, inkludert rettigheter som følger av FNs flyktningkonvensjon.

¹ <https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/Nyhetsarkiv/Hva-skjer-nyheter/2019-2020/skal-behandle-fullmaktslov/>.

² Professor Hans Petter Graver, intervjuet på NRK Dagsrevyen 18.3.20.

³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/67f1865abd6e45009a2394ed03d1b88a/no/pdfs/prp201920200056000dddpdfs.pdf>.

⁴ <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/flere-reagerer-pa-regjeringens-kriselov-1.1684377>;

<https://www.dagbladet.no/nyheter/slakter-stortinget---abdiserer/72266012>.

⁵ <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/awxzjA/regjeringen-bryter-instruksen-som-skulle-hindre-sloesing-med-skattebetalemes-penger>.

Ivareta asylretten:

For å ivareta grunnleggende menneskerettigheter, er det avgjørende at asylretten opprettholdes. For å hindre at mennesker sendes til et sted der de risikerer tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff (refoulement), i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 3, må situasjonen til den enkelte undersøkes etter innlevering av søknad om beskyttelse. Norske myndigheter kan ikke opprettholde flyktningers grunnleggende menneskerettigheter uten mulighet for innlevering av asylsøknad og vurdering av denne.

15.3.20 innførte regjeringen en forskrift om bortvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse i riket av hensyn til folkehelsen⁶. I forskriftens § 2 c) gjøres unntak fra bortvisning for utlendinger som søker beskyttelse. Det er viktig at en slik unntaksbestemmelse videreføres, og at regjering med grunnlag i den nye koronaloven ikke begrenser asylretten.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) understreker viktigheten av å opprettholde asylretten i møte med koronaviruset (*Key Legal Considerations on access to territory for persons in need of international protection in the context of the COVID-19 response*⁷):

States are responsible for ensuring protection from refoulement to all persons who are within its jurisdiction, including at national frontiers, as soon as a person presents him- or herself at the border claiming to be at risk or fearing return to his or her country of origin or any other country. There is no single correct formula or phrase for how this fear or desire to seek asylum needs to be conveyed in order to benefit from the principle of non-refoulement. In order to give effect to their international legal obligations, including the right to seek asylum and the principle of non-refoulement, States have a duty vis-à-vis persons who have arrived at their borders, to make independent inquiries as to the persons' need for international protection and to ensure they are not at risk of refoulement. If such a risk exists, the State is precluded from denying entry or forcibly removing the individual concerned.

Evakuere barn fra Hellas

Situasjonen for barn og andre utsatte grupper i leirene i Hellas er katastrofal. De får ikke dekket de helt grunnleggende behovene, som trygghet, mat, rent vann og helsehjelp. De sanitære forholdene er dårlige. Voksne og barn i leirene er ekstremt sårbare for utbrudd av koronaviruset.⁸ Evakuering fra leirene haster.

Norge bør vise internasjonal solidaritet i en internasjonal krise, og ta del i det europeiske initiativet for å evakuere enslige barn fra leirene. «Disse barna trenger tilgang på adekvat helsehjelp for å unngå at tilstanden deres forverres ytterligere. Blir de værende i Moria-leiren kan det føre til alvorlige komplikasjoner, uopprettelig skade eller i verste fall død», skriver Leger uten grenser i et brev til statsminister Erna Solberg.⁹ Både Tyskland, Finland, Frankrike, Portugal og Luxemburg har sagt seg villige til å ta imot barna fra en leir som har blitt kalt helvete på jord.¹⁰

⁶ <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020-03-15-293>.

⁷ <https://www.utrop.no/nyheter/nytt/210451/>; se også: <https://www.refworld.org/docid/5e7132834.html>.

⁸ <https://www.legerutenegrenser.no/nyheter/evakuering-av-flyktninger-og-migranter-pa-lesvos-haster>.

⁹ https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/ber-om-akutt-evakuering-av-flyktninger-et-korona-utbrudd-her-vil-fa-katastrofale-folger-1.1683063?fbclid=IwAR2CLIFb4v_EYUA8ExZt90SivGWPeNeM0K8Wn67azVD2rxMLQvLC0c-nG0s.

¹⁰ <https://www.dagbladet.no/kultur/vil-regjeringa-ta-den-utstrakte-handen-fra-europa-og-ta-imot-flyktningsbarn-fra-hellas/72260324>.

På grunn av Europas stengte grenser er antall asylsøkere som kommer til Norge rekordlavt. Norge har kapasitet, og kommuner ønsker å ta imot flere flyktninger. Flere kommuner stiller seg bak kravet om å evakuere enslige barn fra Hellas.¹¹ Norge tok imot relokaliserte asylsøkere i 2016/2017, så systemer er allerede på plass for å håndtere dette.

Gi papirløse helsehjelp

Personer uten oppholdstillatelse i Norge har kun rett til å få øyeblikkelig hjelp og helsehjelp som er helt nødvendig og ikke kan vente. Helsesenteret for papirløse migranter har stengt på grunn av koronaviruset, med alvorlige konsekvenser for dem som er avhengig av hjelp fra senteret. Linnea Näsholm, virksomhetsleder ved Helsesenteret, sier:

«Våre pasienter har ingen fastlege å gå til når de trenger å få fornyet resepten på livsnødvendig medisin. Fordi de er i en så sårbar livssituasjon, vil det også ramme andre hvis de blir syke. De fleste kan for eksempel ikke gå i karantene – de har ikke fast bolig.»¹²

I nåværende situasjon, av hensyn til enkeltpersonene det gjelder og samfunnet som helhet, bør papirløse gis samme tilgang til helsetjenester som andre i Norge.

La familier få være sammen

Retten til familieliv er en menneskerettslig minimumsstandard, som Norge er forpliktet til å følge. UNHCR har uttalt at det er «uoverstigelige hindringer og barrierer som en flyktning møter i en søknadsprosess om familiegjening i Norge».¹³

NOAS lanserte høsten 2019 en rapport¹⁴ som viser at vi har den mest krevende søknadsprosessen for familiegjening i Skandinavia. Norge har et skyhøyt søknadsgebyr, de strengeste frister for søknads- og dokumentlevering, samt de strengeste kravene for unntak fra inntektskrav.

Dagpenger fra NAV ved permittering på grunn av koronasituasjonen, vil etter dagens regelverk ikke regnes med i fremtidig inntekt for referansepersonen i Norge.¹⁵ Dersom referansepersonen kun har dagpenger som inntekt, vil derfor ikke inntektskravet oppfylles og søknad om familiegjening vil bli avslått.

Regelverket bør endres for å sikre at familier som har mistet lønnsinntekt på grunn av koronasituasjonen, fortsatt kan bli gjenforent. Det kan stilles krav til dokumentasjon fra arbeidsgiver på at permittering skyldes koronasituasjonen.

Kontakt i NOAS: Mona Reigstad Dabour, politisk seniorrådgiver (mrd@noas.org / 480 22 166)

NOAS, 20. mars 2020

¹¹ <https://www.dagsavisen.no/oslo/oslo-stiller-seg-bak-asylopprop-vil-presse-regjeringen-til-a-evakuere-barn-fra-skrekkleir-1.1678898>

¹² <https://fagbladet.no/nyheter/nasim-moter-stengte-dorer-na-har--syke-papirlose-migranter-mistet-sitt-eneste-helsetilbud-6.91.687978.bcb0124f97>.

¹³ <https://www.vl.no/nyhet/feller-hard-dom-over-norge-1.26380>.

¹⁴ NOAS, *Realizing Refugees' Right to Family Unity*, 2019 (tilgjengelig fra: <https://www.noas.no/wp-content/uploads/2019/11/Skjermbilde-52.png>).

¹⁵ <https://www.udi.no/ord-og-begreper/krav-til-inntekt-i-familieinnvandringssaker/#link-9484>.